Број 124. У Новом Саду у петак 7. јуна 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Појединни бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Саборски рад.

Кроз пуне три седнице решава наш народни црквени сабор о оним посланицима, чији су избори оспорени. А остало му је мало од тога и за четврту.

Многима је ово већ криво. Кажу: На сабору тече разговор о оверовљењу посланика, као да је у питању најважнија ствар. И кад ће већ једном сабор почети да ради?

Овако говоре само они, који или не разумеју, или неће да разуму ствар. Истина је, било би веома добро, да су избори посланика свуда текли правилно и по закону. Онда не би било ових дугих расправа о оверовљењу посланика. Али, кад ти избори нису текли свуда правилно, онда не остаје друго сабору, но да понајпре ту ствар доведе у ред.

Јер ко год каже: Сабор још никако да почне радити, тај се вара. Ово што је радио сабор у првим седницама својим, то је веома важан рад.

По закону има народ права да бира посланике за сабор. А ако се покаже, да неко од посланика не седи у сабору вољом народа, него је ушао кроз „стражња врата“ или преко ограде, томе нема места у сабору.

Наш народ ће безусловно изгубити автономију своју, чим му његово право на слободу избора посланика одузму или изиграју. Чувати чистоту избора, то је толико исто, колико чувати автономију. Те према том је ово веома важан рад, што га баш сад свршава наш сабор.

А и иначе захтева правда, да се бирачима у појединим срезовима и местима не чини криво. Они не могу друкче учествовати у важном саборском послу, већ само тако, кад слободно бирају посланике своје. Па зар и то да им се одузме? Зар да се дозволи, да мањина изигра већину, зар да се дозволи, да неки управ на силу улазе у сабор.

То не може бити и не треба да буде. Неправда се мора исправити. Кад су избори, онда неки отимају народно право, а кад се сврше избори, онда закукају: Та манте сад све с Богом, него хајте да радимо! Пролази време! И јесте штета, што пролази време, али би била још већа штета, кад би сабор дозволио, да трагови изборне неправде пирују и у самом сабору. И шта би било у будућности, кад не би сабор чувао чистоту избора? Бивало би све горе и горе. Сваки би мислио, да може свашта и ми би на изборима нашим имали још веће покоре, но што их имадосмо до сад. А ових прошлих избора, било је већ и сувише изигравања и насиља. И што је тога било у великој мери зато и траје саборски посао око тога дуже но иначе.

И опет велимо: Боље би било, да је друкчије. Боље би било да није било неправедних избора, онда би овај саборски посао могао изостати. Ал кад није друкчије, онда нам је мило што сабор савесно и тачно испитује ваљаност појединих избора.

Ко се буни против овог саборског рада, тај није пријатељ чистоти избора и није пријатељ автономији. Где није чисто треба пре свега почистити.

Нови Сад, 6. јуна.

У ствари дра Љубе Павловића. Ствар дра Љубе Павловића није још расчишћена. Изгледа, да је у Вел. Кикинди доиста неко учинио оно, чиме беде дра Павловића. Престоничке новине су пуне разговора о томе. Неке међу тим новинама још једнако бесне. Н. пр. „Буд. Напло“ има чланак: „Вадрац у сабору“. У том чланку назива дра Павловића свакојаким, а не пише лепо ни о другим Србима. Тај лист не чека истрагу, суд, ништа; за њега је сигурно да је др. Павловић грдио децу, што су певали мађарску химну и вукао их за уши. Зато нека се не усуди да уђе у сабор, јер ће га оданде исћушкати.

Има листова, који су се мало стишали. Кажу, кад др. Павловић на своју часну реч пориче тај случај, мора се чекати крај истраге и суда.

„Пешти Напло“ је опет написао у тој ствари веома добар чланак. Оштро осуђује посланике на угарском сабору, који су хтели, без истраге и суда да „исћушкају“ дра Павловића из сабора. И који су хтели, да се остави закон на страну, па да се према њему поступи насилно.

Тај лист каже: Чувајте се, да одобрите незаконитост. Данас према Србима, па сутра ће то бити према нами. И чувајте се, да се у угарском сабору зацари штап и песница. Јер знајте, има више штапова и песница напољу ван сабора, но у сабору. И шта ће бити, кад сабор научи оне напољу, да је дошло царство штапа и песнице.

У опште се опажа, да су се многи мало тргли и расхладили и да се бар помало стиде онога, што су учинили у први мах. Истрага у ствари дра Павловића води се и даље, али се показује све јасније, да доказа нема против њега.

Српски народни црквени сабор.

Саборска седница 5. (18.) јунија 1902.

У 10 часова патријарх отвара седницу. Од епископа присутни су Гаврил Змејановић, Лукијан Богдановић и Митрофан Шевић. Пошто је перовођа Мита Ђорђевић прочитао записник, узима реч посланик Милан Николајевић, те даје ову изјаву: „Чујем, да се говори, да сам у седници од 1. јунија, приликом решавања о избору посланика у старо-пазовачком срезу гласао са „не“, то овим изјављујем, да сам гласао солидарно са члановима верификационог одбора са „да“ (т. ј. за уништење избора). Молим да се ово узме на знање“.

Патријарх примећује, да записник није потпун, јер кад је било поименично гласање, онда се мора у записнику означити, како је ко гласао. Иначе поименично гласање нема смисла. Нека се то исправи, а записник се оверовљава.

По том патријарх јавља, да је српска академска омладина у Бечу упутила сабору брзојав, који овако гласи: „Поздрављамо отварање сабора и желимо успешан рад. Бечка српска академска омладина из митрополије карловачке“. (Следе многи потписи.) Чују се узвици: Живела!

Посланик и перовођа Јован Воркапић иште допуст од 6. до 8. јунија, да би могао отићи да обави испит из катихизиса. — Даје му се допуст.

Др. Јован Радивојевић-Вачић: Славни саборе! Част ми је поднети молбу српске црквене општине у Старчеву, ради оснивања самосталне парохије.

Патријарх: Коме да предамо? И ја имам поднеске, али још нема одбора.

Др. Радивојевић-Вачић: Задржавам себи право, да доцније о тој молби проговорим.

Патријарх: Не могу се давати поднесци, док не буду изабрати одбори.

Прелази се на дневни ред.

Референт верификационог одбора, др. Жарко Миладиновић, подноси извештај о избору по-

---

ПОДЛИСТАК.

СА САБОРА

— А гле Лале!

— Је ли баш он?

— Главом он и нико други.

— Помоз Бог браћо.

Бог ти помог'о.

— Како, како?

— Вала Богу, а како ви?

— А ти са сабора?

— Да!

— Добро дош'о!

— Боље наш'о.

— Па како је на сабору Лало?

— Е вала Богу све је мирно и здраво, сабор иде лагано напред. Знате, то је к'о кад се пењеш по мердевинама и хваташ једну пречагу за другом док не стигнеш тамо где хоћеш. Па тако мора и сабор да иде по закону од пречаге до пречаге, а те се пречаге зову параграви, па како тамо пише то је свето.

И тако је пре свега сабор морао да разгледа писмена посланичка, која су им дали њихови бирачи. У тима писменима стоји име и презиме посланичко, стоји откуда је и шта је. Даље где је биран и колико је било душа које су га бирале, па онда стоји све редом како је при избору рађено. Ако је која пречага у закону превиђена, ако је погрешено против кога параграва, то одмах избор није добар. Против таких избора су бирачи отуда послали иштанцију и казали све што су имали, па тражили нов избор. Таких избора је било више: у Сомбору, Суботици, Бечкереку, Кикинди, Пакрацу, слуњском срезу, Мохачу, Пазови. То је све дато једном малом одбору да прегледа па да каже где што не ваља, па онда да сабор пресуди. Е то је тако браћо као кад се у кући скупе старешине и сва чељад па се саветују о кући и њеним пословима. Ту се онда може неко и накарати али све у доброј љубави и у миру, јер кућа сама себи суди. Па тако и сабор сам себи суди, а у њему је и опет било све заступљено: ту је био патријарх, владике: пакрачки, плашчански, вршачки, будимски и бачки. Ту су били сви посланици: свештенички и световни, па је било доста и народа, који је дош'о да види и чује, али није била она силесија као кад је сабор отворен. Па тако си мог'о све да чујеш и видиш, ама ред да ваља, па то је све, нема галаме, немаината. Само к'о онако се мало љутише говорници, и то они код којих се нашло да им оно писмено није добро. Знате тамо у сабору веле веродостојница, али не, не, него веровница. Али ко би то све запамтио, па морате бити задовољни како донесем, јер ова глава (ту се Лала лупио по челу) није протокол у коме је све записано, к'о оно у сабору, него стара глава, па се и заборави. Дакле морате бити задовољни и с оним што донесем . . .

— Задовољни смо ми Лало, још како смо задовољни, ама све знамо као да смо тамо били, само ти говори.

— Е па где сад опет да почнем?

— Па почни где си престо.

— Дакле да наставим.

— Настави.

— И тако се ту богме много говорило о веродостојницима 'оћу рећи веровницама, па повуци овамо, повуци и онамо, није то тако, него овако, није то овако него онако. Напослетку је тражено да се види где је њих више, да се види на коју страну притеже Знате перовођа чита имена а посланици говоре: да или не, па тако редом и крај крајева је био овај: Нашло се да нису добра писмена, како да кажем, да, веровнице посланика у Сомбору, у Суботици, оног другог а прави је им'о све у реду, Бечкереку, Кикинди, Пазови и слуњском срезу. И тако ти посланици морају ићи кући а на њихово место ће се бирати, сад, оно и

сланика у пакрачком срезу. Верификациони одбор стекао је из списа уверење, да се у Пакрацу мешала политичка власт, а где се год меша власт, ту је по себи избор ништаван, а нарочито још ваља узети у обзир, да је већина била само 3 гласа. Кандидат је котарски предстојник једног дела пакрачког изборног среза, те је путовао по срезу и за себе кортешовао, а појмљиво је, да је већ по своме положају могао јако утецати на резултат избора. За то верификациони одбор предлаже, да се тај избор уништи.

Др. Богдан Медаковић (самосталац), подноси писмен предлог, да се у пакрачком изборном срезу спроведе истрага о трошку сабора, да се види шта је у ствари. Пошто је један од неровођа тај предлог прочитао, узима реч

Светозар Грубић (изабрати посланик пакрачки, чији је избор нападнут) моли за дозволу, да са неколико речи рефлектира на извештај референтов, колико обзиром на изборнике своје, толико и на своју личност. Пошто је референт био кратак, биће и он. Из целог протеста провејава, да је политичка власт утецала на сам избор, те да је с тога и успех био такав. Господа, која су потписала протест, нису се могла отрћи мисли, да се власт мора мешати, кад је кандидат политички чиновник. То не стоји. Оспорава све наводе протеста. Нека сабор изашље истрагу, па ће се уверити, да је протест основан на врло слабом темељу.

Др. Богдан Медаковић (у исто време јавља се и др. Никола Ђурђевић, али одустаје, јер се слаже са Медаковићевим предлогом) не прихваћа предлог верификационог одбора, нити мотивацију извештачеву, нарочито други део. Верификациони одбор стао је на то становиште, да је котарски предстојник већ по своме положају утецао на слободу избора. Та пресумција није коректна. Кад би то било, онда је требало рећи, да није био слободан избор ни великог жупана Будисављевића ни поджупана, ни члана владе. Кад би то усвојили, онда би искључили чиновнички сталеж, од кога тражимо да врше дужности, а не дамо му права. Кад с њима радимо у општини и епархији, можемо и овде у сабору. Али код ових избора има нових појава. Сад се кандидују нижи чиновници. Котарски престојници у 5 срезова се истакоше. Не зна од кога је потекла ова мисао, али било је рђаво. Не зна како је било у другим срезовима, ал у слуњском зна. Био је очевидац. Котарски предстојници нерадо се примају за кандидата, јер не би да дођу у сукоб са људима, са којима сутра ваља да раде, Зло је, што они мисле, кад добију миг морају радити као при политичким изборима. Спомиње какво је насиље било у Војнићу, где су изборници били у логору као оно Бури код Енглеза, и то дан и по. Нико се није смео маћи. Неки су утекли. Не можемо при такој појави остати равнодушни. Треба да се онемогуће. Известилац предлаже уништење, али он је за истрагу, да се докаже, шта је у ствари. Тиме ће народ дознати, да има и над попом попа, те ће се у њему пробудити свест. Кад се то докаже, не да се арбитрално укине избор, него да се суди и жигоше насиље. О трошку сабора треба истрага за то, јер је то општа ствар.

Референт др. Ж. Миладиновић: Не стоји то, да је верификациони одбор тог мишљења, као да је сваки избор ништаван, ако је политички чиновник кандидат. Да се је ставио на то становиште, он би уништио и избор других чиновника. Међутим једногласно је одбио протест против избора великог жупана Буда пл. Будисављевића. Али политичке власти у Троједници и сувише се мешале и кривотвориле народну вољу. Рефлектирајући на Грубићеву узјаву вели, да није именовао оне учитеље и општинске чиновнике, а изјава о брату суптилне је природе.

Пошто верификациони одбор хоће да се увери о правом стању ствари и јер зна, да ће се све то и доказати, па ће се тако у будуће онемогућити насиље, пристаје да се поведе истрага.

Једногласно је решено, да се у пакрачком изборном срезу спроведе истрага, а за истражне поверенике именује се Никола Ђурђевић и др. Богдан Медаковић.

Епископ Змејановић: Зашто да се не поступи по пословнику? Зашто да се не пошљу изасланици на трошак странке?

Др. Богдан Медаковић: Општа је ствар.

Патријарх: Нико није правио примедбу о том пре гласања. Медаковићев предлог примљен је у целини.

На предлог дра Богдана Медаковића изаслан је у место њега Михајло Медаковић.

Др. Ж. Миладиновић: Пошто је против избора свештеничког посланика у Великој Кикинди уложен протест, јер да избор изборника није коректно обављен, пошто их нису бирали сви бирачи већ сами изборници, а пошто о томе избору не предлеже списи, то је верификациони одбор решио, да се спроведе истрага, односно да се набаве списи о избору изборника.

Једногласно је решено, да се ти списи набаве и по том да се реши о том избору.

Д Жарко Миладиновић подноси извештај о избору световног посланика у Великој Кикинди. У верификационом одбору поделила су се мишљења. Већина је да се уништи мандат, а мањина је за оверовљење. Референт мањине биће др. Мандић. Против избора има много приговора. Доказано је, да су мртви гласали, а двојица под туђим именом. Кад су они прави дошли, одбијени су. Извод из матрикула сведочи, да је дотични умро. Прилежи изјава више њих, да су хтели гласати, али су спречени. У записнику није означен укупан број бирача, а то се по изборном реду мора учинити. Одбијено је 315 бирача. Локалне власти су се мешале у избор у корист Марка Богдана. Гласало се као нигде. Поделише бираче у напред на две странке, те од сваке странке гласаше у групама од њих 20. За то је пак избор толико дуго трајао. Кад је констатовано сутра-дан, да ни једна странка не може више да шиље по 20 бирача, заказан је свршетак избора — и ако се признаје, да је још било бирача, који нису гласали. Изборни ред нема одредбу, да се свршетак избора у напред заказе, него се гласа непрекидно, док год има бирача, а кад их нестане, прогласи се избор свршеним. У Великој Кикинди повређен је изборни ред. Цитира изборни записник, из ког се види, да је изборни председник знао да има на пољу људи који нису бирачи или су одбијени? Откуд он зна, ко је на пољу. Кад је Богданова група гласала, ишло је брзо, а кад је Еремићева група дошла, питао их је: колико имају година, кућни број и т. д. и дотле се тако радило, док Богдан није имао много већи број гласова. Примећује, да 10 одборника нису потписали изборни записник, а потписаше га неки, који нису били при почетку избора. Предлаже уништење.

Др. Милан Мандић као референт мањине напомиње, да ваља узети у обзир и димензије овог избора. Од 1755 бирача гласало је 990 за Богдана а 765 за Еремића; Богданов вишак износи 225. Није било великих незаконитости. Протест није образложен. Није приложена бирачка листа. Требало је све наводе доказати да сабор не губи време у лудо. Неприлагање бирачке листе доказ је да протест није основан, јер потписивачи протеста бојали су се, да се из бирачке листе не види, да им тврдње нису основане. Истина је, да у изборном записнику није означен број бирача, али то је маленкост. Међу тим бирачка листа била је изложена јавном угледу. Износи изјаве, које му је касније набавио Марко Богдан, да су изјаве Еремићевих бирача неистините, јер су неки од њих гласали за Еремића, а тврде, да нису гласали. Ничим није доказано, да је радио црквено-општински и варошки званични апарат у корист Марка Богдана. Паја Еремић добро стоји код владе, јер је члан владине странке, па је могао спречити мешање власти. За оних 315 није доказано да су бирачи, нити да им је ускраћено бирачко право. Неки од њих гласали су. Гласање у групама по 20 није повреда изборног реда, већ техничко питање. Обе странке пристале су на тако гласање. О мртвацима не стоји. Главни приговор о свршетку избора не вреди много. Брани поступак председника изборног, који се либерално понашао. Добро је радио. Не морају сви одборници потписати записник. Има накнадну изјаву оних одборника, да су вољни да потпишу записник накнадно. Верификациони одбор није тактично поступио, јер је најпре требао све списе да даде референтима, па би их они проучили и по том поднели предлог, а тада би се друкчије судило. Пресуда за уништење не може се донети на основу лоших Еремићевих докумената. Предлаже да се избор оверови.

Марко Богдан: Задовољан је са одбраном дра Милана Мандића. Наводи Еремићевог протеста не стоје. У осталом Еремићев протест каже, да Богдан већ другог дана у подне није више имао бирача, па су тада Еремићеви имали до 9 сати у вече довољно времена да гласају.

Др. Миша Михајловић као председник верификационог одбора изјављује, до референт мањине нема право, да њему чини прекоре, јер је верификациони одбор огромном већином решио, да се редом сва акта читају, а не да се издаду референтима. Мислио је, да ће референт мањине искати истрагу. Међу тим није могао да побије разлоге већине. Код Свиларевог избора рекли смо, да није главно ма каква, већ законита већина. Марко Богдан није учинио, што га је замолио. Протесту недостоје бирачка листа, а без ње је тешко доказати наводе. Марко Богдан донео је референту мањине доказе, који њега бране, али бирачку листу није донео. За то је оправдана сумња, да у Кикинди постоје две бирачке листе. Не може се дозволити, да се избор закључи, док још има бирача, нити се сме у напред заказати свршетак избора.

Марко Богдан набавио је све, па и бирачку листу, али референт др. Миладиновић није хтео да прими, па је вратио натраг.

Др. Миша Михајловић: Кад је референту мањине Марко Богдан дао друге изјаве, могао му је дати и бирачку листу. Сумња, да тамо има две листе, није без основа.

Др. Жарко Миладиновић у личној ствари иште реч и изјављује, да списе о Радовићевом избору није примио, јер ће о томе решавати стални верификациони одбор, а бирачку листу није му ни нудио.

Васа Муачевић потпомаже предлог референта мањине и говори жестоко. Чешће је дошло до препирке између њега и других.

Др. Миша Михајловић мисли да има нових података, за које верификациони одбор није знао, те предлаже да се спроведе истрага.

Др. Мита Мушицки потпуно верује, да је референт мањине г. др. Милан Мандић савесно испитао ову ствар. Ако разлози за уништење избора нису обеснажени, а оно су бар у сумњу доведени. И кад би само то било у питању, био би за истрагу. Но у овом случају нема истраге. И сам референт мањине заузео би се за уништење овог избора да је више полагао на сам изборни чин. И референт мањине признаје, да је као главан разлог за

они могу бити изабрати, али сад више нису посланици. Људима је дошло к'о и мало жао али, шта ћеш ред остаје ред, пречага иде за пречагом, а ко хоће да иде преко реда може и да падне па су ето пали и ови посланици Е, браћо, друкчије не иде па то треба да запамте и они који хоће у сабор.

— Тако је Лало, па је ли још што било на сабору?

— Е јесте, богме, јесте! Знаш и ми у кући наредимо: ти ћеш радити ово, ти оно, па онда иде к'о сат, па тако је и сабор мор'о урадити да се зна шта је чији пос'о. Лепо се поделио на мале одборе који ће сваки свој пос'о радити, а сабор ће после уредити што треба. И тако је биран одбор који ће имати да прегледи посланичка писмена 'оћу рећи веровнице и тај се зове, ама како оно беше, (ту је Лала мало затресао главом) да, да, зове се верификациони. Па онда је изабрат онај што ће одговорити премилостивом краљу и тај се зове адрески одбор. Даље је изабрат одбор за рачуне, који ће имати да кажу какви су рачуни што стоје на гомили, па онда да направи предрачун по коме се сме трошити. Знате, то је ограда, којим ће се наши народни новци оградити да небуду пусто масло, јер тога је доста било. Напослетку је изабрат онај што ће с новцима газдовати и посланицима плаћати њихову плату кад томе дође време јер и они морају да приме своје, да, да браћо, сваком своје. Народу народно, патријарху патријархово, и посланицима њихово. Чисти рачуни дуга љубав, ха, шта велиге?

— Тако је Лало тако!

— Нека је ред, па мир!

— Тако је Лало, а како тамо народ?

— Е па, браћо, сада није било тако много народа, знате, свет је видео ону параду при отварању, па се разишао мало и да ради, јер се не каже бадава: ко ради Бог не брани.

— Јел', Лало, па к'о како тамо стоји, 'оће ли ту бити каква беријета? Кажу да ће опет бити сабор затворен и да ће посланици морати кући, к'о оно пре пет година. Јел' то, Лало истина?

— Нема браћо, ту ни труна истине. Посланици се владају к'о што треба, чувају народна права и народни образ. Своје недају а туђе недирају, и какве ту може бити замерке?

— Никакве, Лало, никакве!

— Е, па, браћо, не верујте тима гласовима. Ја ћу ићи опет на сабор па ћу вам ја све редом изрећати и то само што је истина. А сад поздравите код куће, збогом!

— Збогом, Лало, збогом и срећан пут кад пођеш на сабор!

— Збогом!

уништење већина верификационог одбора узела то, што је у напред заказан час свршетка избора. То је већ довољан разлог за уништење избора, јер §. 29. изборног реда изреком каже, да гласање траје без прекидања док има бирача. Референт мањине из тога конструира мишљење, да је процедура гласања право бирача, те ако је изборни председник за 1 сат продужио гласање, он је тиме бајаги потенцирао моћ бирача, за то и верује, да је тај поступак законит. То је схваћање врло погрешно. Процедура гласања није право бирача, већ гаранција избора и ограничење моћи изборног председника. Закон каже да гласање траје без прекида, па се за то и не сме прекидати, а то је учињено у Великој Кикинди. Узмимо у обзир поротну установу. Тамо се изреком каже, кад се може пресуда доносити са прекидањем, а кад без прекидања. Ако би се расправа прекинула и онда, када је то забрањено, онда пресуда не би вредила, ма да је донесена већином гласова и иначе уредно, него се мора уништити. То је исто и овде случај. §. 29. изборног реда је гаранцијална установа а не право бирача. Овде је у питању једно врло важно начелно становиште. Изборни председник дужан је, чим констатује са повереницима да нема више бирача, да закључи избор. Међу тим код нас хоће неки да одомаће праксу избора за политички сабор. Ако угарски закон дозвољава да се у напред закаже свршетак избора, то још не обвезује нас на автономном пољу. За нас на автономном пољу важи наш а не угарски изборни ред. Ако ми не покажемо самосталности у примењивању автономних уредаба, порицаће нам се самосталност и у донашању, стварању уредаба. Не смемо у автономији примењивати политички већ автономни изборни ред. Мора се дакле гласати без прекидања. Пошто у Вел. Кикинди то није учињено, повређен је изборни ред (§. 29.) а то је потпуно довољан разлог за уништење тог избора. За то и после темељитог извештаја референта мањине потпомаже предлог већине верификационог одбора. („Живео!“)

Светозар Прибићевић пориче, да је локална власт могла што учинити у корист Богданову. У Хрватској мешале су се државне власти, па се против тога не устаје тако жестоко. Протест није поткрепљен. Кад се пред највише тело долази, треба изнети и доказе. Долази у противност и препирку због тумачења §. 29. изборног реда. *Признаје, да се не сме заказати свршетак*, али зар још 36 сати да траје избор? (Вичу: „да“.) Кад нису дошли на избор, изгубили су право. Чекали су 9 сати. (Вичу: не стоји!) Што се тиче прекидања, то није кардинална погрешка. (Вичу: јесте.) Треба да се одупремо државној власти, кад се меша, а локална нема никакав утецај.

Др. Јован Радивојевић-Вачић чита свршетак изборног записника, из кога се најлепше види, да је председник избора починио велико безакоње. У том записнику признаје се, да је било још бирача, кад је заказан свршетак избора, само што још нису долазили у групама по 20. Међу тим изборни ред налаже непрекидно гласање док има бирача. Председник седећи у соби констатује у записнику, да има на пољу бирача и небирача и т. д. Сам изборни записник даје довољно разлога за уништење, а да се протест и не узима у обзир.

Михајло Медаковић поштује јуридичко знање дра Мушицког, али бирачи не знају законе добро, па тако и црквени одбор у Великој Кикинди (а председник избора био је прота Влаховић 12-годишњи члан саборског одбора!). Природно је, да се примени најближи закон, а то је политички изборни ред. (А како би било, када би се у Троједници примењивао не наш изборни ред, него троједнички изборни закон!) Код Свиларевог избора рекли смо, да ко закасни губи право, а то је било и овде. (Вичу: Није истина!) Он је за оверовљење.

Петар Лунгулов изјављује, да би народу у Великој Кикинди поново требало дати прилике да се изјасни. То би била најбоља истрага.

На општу жељу заказује председник четврт часа одмора. Пошто су посланици пошли на поље пре него што је он изрекао одмор, упозорио их је на то.

После одмора.

Др. Милан Мандић брани своје становиште. Потребне податке добио је од Марка Богдана накнадно. Референт већине није одмах јасно истакао да је главни разлог незаконит свршетак избора, него је то у току дебате учињено. Неће да следи дра Мушицког на терен лепих расправа, али то све може бити актуално при донашању закона. (М. Клицин: Зашто не и при примењивању?) Друго је код пороте. Бирачи се нису морали обзирати на то, што је председник заказао свршетак избора, него да су гласали и даље. (Вичу: Пред ким? Нису могли! Уложили су протест одмах!) Не треба без доказа судити.

Др. Миша Михајловић повлачи свој предлог.

Др. Жарко Миладиновић, брани своје становиште у лепом и разложном говору. Верификациони одбор није веровао слепо, већ је имао пред собом документе. Ове нове податке, што је изнео др. Мандић, није видео ни он ни верификациони одбор, а требао их је др. Мандић изнети одбору, па да се види, шта је у ствари. За то се ти подаци не могу озбиљно узети у обзир. Њему није до личности, већ до ствари. Неки веле, да је Еремић владин, па то је и Богдан. Међу тим Марко Богдан одбија протест, али што из тога протеста иде у његову корист радо прихваћа. Др. Мандић није побио разлоге изнесене за уништење, а нарочито је морао да призна повреду §. 29. изборног реда. Свршетак избора је незаконит. У опште читав изборни акт је ништав.

Патријарх закључује дебату.

Марко Богдан иште реч, али му патријарх не да, јер је свршена дебата.

15-рица ишту поименично гласање.

Патријарх подноси предлог, да се сви списи врате верификационом одбору, да донесе нов предлог

Др. М. Михајловић не би имао ништа против тог предлога.

Др. Бранко Илијић: Патријарх са председничке столице не може да подноси предлоге, него нека уступи место подпредседнику, па онда нека предлаже.

Патријарх, пориче то, јер има права.

Др. Илијић: Не знам за таку праксу.

Патријарх, али ја знам.

Патријарх наређује најпре гласање о његовом предлогу. Устају неколико клерикалаца. Одбачен је дакле.

Поименично се гласа. За уништење избора Марка Богдана у Великој Кикинди гласало је 34, против 31 глас. *Избор је дакле уништен а наређен је нов.*

Пошто је било већ 2 сата, председник затвара седницу.

Политички преглед.

Руски цар у Софији. Бугарски полузванични војни лист „Мир“ доноси, како се руски цар одазвао позиву бугарског кнеза, те ће доћи у Софију, при откривању споменика руског цара Александра II. Пре тога доћи ће у Бугарску велики кнежеви Владимир, Сергије и Никола, војни министар Куропатким и 80 руских официра. Они ће присуствовати смотри бугарске војске, походиће кланац Шипка и отићи за тим у Софију, да дочекају руског цара. Некоји листови доносе, да ће при открићу споменика цара Александра II. присуствовати и краљ Александар и кнез Никола, и веле, да се иде за тим, да откриће тог споменика буде апотеза балканског словенског братимства. Ми ову вест бележимо по новинарској дужности.

Посвећење Фирмилијаново. Као што је познато, посвећење Фирмилијаново за скопљанског митрополита требало је бити извршено у Солуну. Но због демонстрација Грка и другог то није учињено, и ако су некоји листови донели били, да је Фирмилијан у Солуну и посвећен. Како сада из Цариграда јављају, цариградски патријархат решио је, да се посвећење изврши у руском манастиру на гори Атосу. Фирмилијан је већ добио позив да иде у речени манастир руски, и тамо сачека три владике, који ће доћи да га посвете. Руски конзул Машков, који је Фирмилијана отпратио био у Солун, вратио се натраг у Скопље. Ако се посвећење Фирмилијаново буде и даље толико дуго протезало као до сада, онда ће Фирмилијан у руском манастиру на Атосу, дуго моћи чекати на долазак она три владике, да га посвете.

За навек пропали...

У Сентомашу живи старац, који је некада био ватрен либерал, али се у последње време све то јаче повлачио са јавног рада. Господа новосадски либерали били су на њега већ заборавили.

Ово дана састао се с њим случајно један либерални вођ. Старац га гледао, гледао, а у очима му заблиста суза.

— Зашто плачете деда?

— Плачем мој синко, јер сте пропали и то пропали за навек.

— Та ваљда није баш за навек.

— За навек!

— Зашто?

— Кад ме питаш, баш ћу да ти кажем. На вас се синко расрдио народ. А имао је и право. Па вас је сад при изборима покарао. То не би било још све зло. Он вам се могао и вратити, али то неће никад више учинити, јер вам је тек сад видео праву цену.

— Како?

— Ето како! Знаш и ти, да је један велики филозоф карао своје ђаке, кад су заслужили. Не толико да их покара, но да их опроба. Ко се после тога окренуо од њега, тога никад више није примао натраг. А догодило се, да је једном истукао свог доброг ђака Дијогена. А Дијоген му рече: — Бадава ме бијеш учитељу. У свима шумама на свету нећеш наћи тако дебео штап, којим би ме могао отерати од себе.

— Па шта то значи?

— Помисли сад, како сте се понашали ви. Народ вас је мало покарао на изборима, а ви се сад као махнити окренули против њега, те са грдите и омаловажавате. Сад вас је познао, и ви сте пропали синко за навек. И опет ти кажем, за навек.

И у старчевим очима заблиста суза, а либерални вођ се само угризе за усне.

+.

Вести из места и са стране.

Са сабора. Верификациони одбор је довршио свој посао и дебата о верификацији је довршена. Са малим изузетком све је свршено и решено онако како је верификациони одбор предложио. Расправе су вођене достојанствено и разложно, па се може рећи, да није било срџбе као што у таким приликама бива.

Сутра отпочиње адреска дебата која ће више времена заузети, јер је адреса свакако врло важан саборски акт. Но сабор је својим расправама о верификацији доказао да стоји на висини свога позива, па ће то адреском дебатом показати још у већој мери.

Босански зајам за подизање жељезница. Босански зајам за подизање жељезница још није дефинитивно закључен. Ово није учињено с тога, што угарска влада хоће да се издаду облигације од $4^1/_1$%. Исте би се пустиле у промет у Паризу, Лондону и Брислу. Но аустријска влада то не прихваћа, те су с тога продужени преговори у томе погледу. Преговори, преговори и опет преговори!

Наши јади. Пишу нам из Срема: Сремски велики жупан, г. Петар пл. Јурковић, наредио је свом поджупану, да — по што по то — по свима селима Срема оснива тако зване мађарске задруге. Приговорио је, да је загребачко хрватско трговачко друштво у кратком времену у Хрватској 200 мађарских задруга основало. И наш г. поджупан путује сад кроз котаре, општине и села, у пратњи предстојника, а бележници, начелници и благајници дочекују их како треба, договара се и удешава, а и код свега тога осетиће се, верујте ми, у брзо и у нас, јер ја знам, како смо немарни, а и услужни, где и не треба. Сад нам је јасно, зашто су у последње време толики Хрвати чиновници нарочито по нашим сеоским општинама потрпани. Они требе и потискују из наших општина систематски ћирилицу, они ће по заповести „Србина“ жупана и све остало, што им се заповеди. И наши домаћи општински чиновници нису бољи, а најбољи слежу раменима, па се поверљиво питају: Та наш Србин жупан нема у центру у Вуковару ни једног Србина чиновника! Они по томе и све остало пресуђују, па можда Срби и амо имају право, што забринуто у будућност гледају. Ако ми Срби у Срему не будемо српске, већ тако зване мађарске земљорадничке задруге оснивали, које се ни у чем не могу с нашим ни сравнити, ако Срби не буду ћирилицу своју, Српство своје, све своје чували, бранили, поштовали, онда нам неће ни жупани ни поджупани ни бележници ни остали диурнисти криви бити, већ баш и само ми сами.

Мајалес. Пишу нам из Пивница: Јуче, трећи дан Духова, приредила је гђица Евица Павковић, учитељица, са својим ученицама мајалес и то први у овом селу, а на салашу овдашњег опште уваженог газде Мирка Мирковића. У девет сати у јутру кренуо се низ девојчица и великих девојака са својом учитељицом певајући и са музиком кроз село. — Милина беше видети радост и уживање наших де-

војчица. Оне још до сад нису виделе таква веселља. На салашу, који је свуд засађен воћем, дачекао нас је газда Матија и вредна и разборита домаћица Сара ретким гостољубљем, не жалећи трошка да нас све са дечицом лепо угосте јелом и пићем. Дечица су нас веселила песмом, декламацијама и лепим дечјим играма. Видели смо да нам се наша вредна учитељица јако заузима и да не жали труда око својих ученица, које јој љубављу награђују за њен труд око њих. А валда ће и родитељи признањем захвалити јој. Но жао нам је што су овом приликом неки родитељи закратили својој деци ово прво уживање и тако натерали својој деци сузу на очи само за то, што их је завист заслепила. Хвала гђци учитељици на заузимању, а тако исто и газда Матији и доброј домаћици Сари на њиховом гостољубљу.

Увек веран бурској застави. Врло интересантан случај десио се ових дана у Бечу. Леополд Винклер ђак, син једне сироте удовице убио се 9. јуна (по новом) у Бечу из револвера. Разлог самоубијству је врло чудан. Винклер је био мали пао синирани бурофил и са неколико својих школских другова образује једно друштво са мотом „увек верни бурској застави!“ Прошле године за три дана ови јунаци, међ којима је био и Винклер, напусте своје куће да иду у Транзвал, но на првој станици буду похватани и сваки својој кући враћени. Вест о миру, који се свршио на штету Бура, произведе такав утисак на овог егзалтираног дечка, да је извршио самоубиство. Оставио је једно писмо у коме вели: „одржавам своју заклетву до смрти и остајем веран бурској застави!“

Брзојави „Застави.“

Стигли 6. јуна.

Карловци. (Брзојав). Данашња саборска седница била је врло весела. На реду је оспорени мандат Милоша Ђорђевића (Вел. Бечкерек). М. Ђорђевић говори да је народ огорчен, што овде 12 дана траје верификациона дебата, (вичу: 3 дана) и што се одавде шаљу посланици кући. Његов је мандат законит. Што се тврди, да је неки Чивутин куповао за њега гласове то да је и истина, није у нашим законима забрањено, а није ни против морала Него највише буни наше српске осећаје, што Чивутин ради за њега Али он мора да призна, да су за њега не само Срби, но и Несрби. За овим навађа што шта из чланака „Браника“. Рече, да је зато тако силан свет поврвео при отварању сабора, што је мислио, да ће се делити народно-црквена добра. (Вичу: Охо!) Говори даље по „Бранику“, да саборска већина шурује са влашћу. Против њега је најтеже то, што је избор завршен док је још било бирача Ал нико се против тог не тужи само изборни записник каже, да су бирачи долазили ређе. Говори и даље из чланка „Браника“ против већине саборске и изазива.

Др. Мушицки жали што је баш старији човек као др. Ђорђевић овде у дворани саборској која је Србину света, тако јако увредио српски народ. Ужас је, да је могао Србин рећи, како је народ наш дошао да присуствује отварању сабора не из радости што је дочекао тај дан, него да дели народна добра. (Вичу: Срамота!)

Др. Медаковић изјављује у име самосталне странке, да су били за истрагу, јер су пре веровали речима дра Ђорђевића. Али после данашњег његовог говора, та је вера пољуљана и самостална странка неће гласати у овом питању.

Др. Жарко Миладиновић побија опширно наводе дра Ђорђевића. Др. Ђорђевић изјављује, да није хтео никог лично вређати. Гласа се поименичним гласањем. — Гласало је свега 37 гласова. Од тих је 34 против оверовљења дра М. Ђорђевића, 3 за, а остали не гласају. Чак су и либерали побегли из дворане, да не морају за њега гласати. — Др. Ђорђевић изалази посрамљен из дворане.

Трговина.

НОВИ САД, 5. јуна 1902. године. Пшеница пролазеће фор. 9·—9·25 н. Пшеница средња фор. 9·10 20 н. Пшеница лакша роба фор. 9·——— н. Наносана ф. 8·80—90 н. Јечам фор. 5·80—6·— новч. Зоб фор. 6·80—7·— нов. — Кукуруз у зрну фор 4·85—90 — н.

Јавна захвала.

Госпођа Кристина, удова покојног Живојина Милића, пароха сочанског, родом из Алибунара, дала је израдити у чувеној првој српској цртачко везиљачкој радионици Милана Петка-Павловића у Вршцу дивну одежду а још лепши барјак, те је поклонила св. цркви свог родног места.

Племенита госпођа нека прими и овим путем наше најсрдачније фала на том лепом и скупоценом дару, а Бог милостиви нека је зато награди.

У Алибунару, о Духовима 1902.

Михаило Ралкановић, парох. **Јоца Тубић,** председник.

340

ОБЈАВА.

ПРЕПОРУЧУЈЕМО НАШЕ ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

сваке врсте и величине

ОПАНАКА

који се у нашим радионицама добро и од најбољег материјала израђују уз врло умерене цене.

Господа трговци у препродавци могу код нас **најјефтиније** купити, јер **имамо велики избор**.

ПРВА СРПСКА ОПАНЧАРСКА ЗАДРУГА

у Новом Саду.

Наш магацин налази се на имјаци у кући госп. Јована Чавића. 325 2—4

КУЋА

у »Петефијевој улици«, бр. 10., у Новом Саду продаје се из слободне руке за **10.400** круна. Ова свота може се и у ратама исплаћивати. За ближе упитати код г. **Андрије Хидера,** у Инђији (Срем). 334 2—3

1115. szám.

rig. 1902.

Árverési hirdetmény.

Alolirott község elöljáróság által ezennel közhirré tétetik, hogy a képviselő testület folyó évi junius hó 12-én 10 gyjk/902. szám 54 pont alatt kelt határozata értelmében Idvor község tulajdonát képező 540 katasztrális hold réti szántó föld (csaiszik) folyó évi oktober hó 15-étől számitandó 6 egymás után követ kező évre azaz 1908. évi oktober hó 15-égig, illetve a kukoricza tőrés teljes befejeztéig folyó évi juliús hó 17 én d. e. 9 órákor a község tanácstermében zárt irásbeli versenytárgyalással összekötött szóbeli nyilvános árverés utján haszonbérbe fogadattni.

Kikiáltási ár egy évre 20.000 korona, az árverezni szándékozók az árverés megkezdése előtt a községi biró kezéhez 2000 korona bánatpénzt tartoznak letenni.

A zárt irásbeli ajánlattevők kötelesek ajánlatuk mellé 2000 korona bánatpénzt csatolni, az ajánlatban világosan kiteendő a megigért évi haszonbér és hogy az ajánlattevő az árverési feltételeket, melyet a hivatalos orák alatt a jegyzői irodában bármikor betekinthetők és lemásolhatók ismeri és azok rendelkezésének mindenben aláveti magát.

Hiányosan felszerelt, le nem pecsételt, vagy a szóbeli árverés befejezte után beadott ajanlatok figyelembe nem vétettnek.

Kelt Idvoron 1902. évi junius hó 14.

Bakonyi László s. jző. **Marjanov Ilija** biró.

339 2—3

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

МИЛЕНКА НИКОЛАЈЕВИЋА

У РУМИ

треба старијег способног и солидног помоћника Ступити може одма или у току од шест недеља. 341 1—2

ГВОЖЂАРСКО-ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

МАРКА МАРЦИКИЋА

У СТ. ПАЛАНЦИ

потребује једног помоћника.

342 1—2

ЗА КАЛАМЉЕЊЕ У ЗЕЛЕНО

имам од најприпознатијих фабрика на стоваришту

ЛАСТИКЕ НАЈБОЉЕ КАКВОЋЕ „Gummibänder“

по најјефтинијој фабричкој цени; моја ластика има поред еластичности, постојаности још и ту особиту врлину да се са једном килом 5—9000 калама везати могу.

Уједно препоручујем из мојих винограда

ЛАСТАРА „EDELREIS“

најбољих најплеменитијих винских и столних врста, од којих више од 1200 домаћих и иностраних сорти на избору стоје.

Алекс. А. Адамовић,

велепоседник виногради и американског ложњака,

17— 264 Нови Сад.

* ОГЛАС. *

Долеподписани издајем у мошоринском хатару **9 ЛАНАЦА НА БРЕГУ** и **35 ЛАНАЦА У СИГЕТУ** на више година под закуп.

Ко би вољан био земљу под закуп узети, нека се обрати на подписаног као властника.

Горњи Ковиљ 15. јуна 1902.

336 2—3 **Велизар Арсениевић.**

ПРОДАЈА ШТАМПАРИЈЕ у Митровици.

Управа потписаног завода расписује овим офертуалну дражбену продају своје штампарије, бивша властника Луке Топаловића (пређе К. Трумића).

Иста је штампарија добро и комплетно уређена, има једну ручну пресу и једну за брзотисак (Hand & Snell-Presse) поред осталог обилатога материјала

Услови продаје су повољни — радокупци нека се изволе пријавити до половине јула 1902.

УПРАВА

СРПСКОГ ЕСКОНТНОГ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА

338 2—3 у Митровици.

УПУЈТЕ САМО

СРПСКЕ „ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ“.

241 20 100

„Земљовересијски завод“ у Сибињу

подељује под врло пробитачним условима хипотекарне зајмове уз отплату (амортизацију) на 30½, 38 и 40½ година, у **полугодишњим** оброцима, који у себи како камату тако и **одплату главнице** садржавају.

Ови се зајмови у готовом новцу у **подпуној именовној вредности заложница** исплаћују.

Сва ближа извешћа драговољно даје и зајмове спроваћа

Б. А. Полешевић,

банкарско комисионарна радња основана 1880. год.

317 2—5 у Новом Саду (Дунавска улица).

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.